

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « » 058-323-1459 \ 347-897-9968

בס"ד

גודל הזכיה והעת רצון,

בעת שהאדם מתקרב אל הקב"ה בעת קושי וצרה!!!

אליו ביותר, ואין זה אלא סימן מובהק הוא כי הישועה ממשמשת ובאה בקרוב, ולא הכביד הקושי אלא משום שהקב"ה מצפה שנזעק לפניו מעומקא בליבא, ועי"ז בפתע פתאום תחזינה עינינו בבוקר רינה.

וכבר איתא במדרש (שוח"ט תהילים, כ), על הפסוק יַעֲנֶה ה' בְּיוֹם צָרָה, משל לאב ובן שהיו מהלכין בדרך ונתייעג הבן, אמר לאביו והיכן היא המדינה, אמר לו, בני, סימן זה יהא בידך, אם ראית בית הקברות לפניך דע כי המדינה קרובה לך. כך אמר הקב"ה לישראל אם ראיתם שהצרות מכסות אתכם, באותה שעה אתם נגאלים, שנאמר יַעֲנֶה ה' בְּיוֹם צָרָה, והרי שדייקא ריבוי הצרות הוא סימן לגאולה.

ולא עוד שדייקא באותו זמן הוא עת רצון להתקבל התפילות, כמו שכתב הרה"ק המי השילוח זי"ע (ד"ה האלוקים) על הא דכתיב (תהילים סט, ב) הוֹשִׁיעֵנִי כִּי בָאוּ מֵים עַד נַפְשִׁי, ובהמשך המזמור נאמר (פסוק יד) וְאָנִי תַפְלְתִּי לָךְ ה' עַת רְצוֹן (שם יד), וז"ל: "היינו שידע האדם שבעת שהוא בצער ובלב נשבר, אז הוא עת רצון, עכ"ל. ור"ל, שבשעה שהיה במצב של כי 'באו מים עד נפש', אז התפלל אל ה', כי אותה שעה היא עת רצון.

« הצרה היא הסיבה לישועה!! »

כתב בספר דעת חכמה ומוסר (ח"ד מאמר ח) בזה"ל: "הנה אומר הנביא (ישעיה מ, כז), שיש תביעה על יעקב אבינו למה תאמר יַעֲקֹב וַתִּדְבֹר שְׂרָאֵל נִסְתָּרָה דְרָכֶי מִה' וגו' (ישעיהו מ, כז), אומר הקב"ה אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר למה הרעתם לי, והיינו שכל ענין צרותיו של יוסף היה סיבת המלכתו למלך, שמתוך צרות אלו נולדה ישועה זו, ואיך יאמר למה הרעותם, כי לצרה אסור לכנות בשם צרה כיון שהיא היא הישועה עצמה."

"יסוד זה מלמדנו דוד המלך ע"ה בכל פסוקי ההלל, מן המצר קראתי יָהּ עֲנֵנִי בְמִרְחֵב יָהּ וגו' (תהלים קיח, ה), הוא מגלה לנו שבתוך המצר, בתוך הצרה טרם שנחלץ ממנה, ראה את הישועה. וכן הוא מהלך כל הפסוקים שם על יסוד זה, סבוגי גם סבוגי (שם יא), שזהו עדיין בתוך הצרה, בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם, סבוגי כדבורים וגו', דַּחַח דְחִיתָנִי לִנְפֹל וְה' עֲנֵנִי. רואים ומכירים כבר הכל, כי לאחר הישועה, נגלית היא כבר לכל, אבל מעלת דוד המלך ע"ה היתה שהכיר את הישועה בעצם הצרה ובטרם שנחלץ ממנה, ראיית הישועה בצרה מכירים רק יחידי סגולה, זָה הַשְּׁעָר לַה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בו, אמר ע"ז הסבא מקלם ז"ל, זה היינו הצרות ומהלכך, זהו השער להגיע עד ה', אבל רק צדיקים יכולים להיכנס בו, כי רק הם יכולים להכיר דרך זה. וכן אודף פי עֲנִיתָנִי וְתָהִי לִי לִישׁוּעָה, מודה הוא לה' גם בעד העינוי, כי העינוי עצמו הוא ג"כ הישועה."

"שונה איפוא ענין הישועה מכפי שהורגלנו להבין, כשבאה על האדם איזו צרה ונחלץ ממנה, מודה הוא לה' על התשועה, אבל ודאי שהיה יותר נוח לו אילו לא באה עליו הצרה כלל."

"אבל באמת אינו כן, דסיבת הישועה שהיא התגלות אלקית, נולדה כתוצאה מתוך הצרה, שע"י הצרה היתה קריאת ה' מתוך הצרה, שמזה

« מה מבדיל בין הצרה להישועה?? »

כתוב בפרשה, וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חָלַם וגו' (בראשית מא, א), ולהלן כתוב (פסוק יד) וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. חז"ל אומרים (איכ"ר ג, ק), שכשיוסף יצא מבית האסורים והובהל לפתור את חלומותיו של פרעה, היה זה בראש השנה. ואמרו, שבבילי האחרון ליל ראש השנה יוסף צעק בכל כוחו, והתפלל לה', קְרָאתִי שְׁמֶךָ ה' מְבוֹר תַּחֲתִיּוֹת (איכה ג, נה) שׁוּבָה ה' חֲלֹצָה נַפְשִׁי (תהילים ו, ה).

ומבאר בספה"ק מי השילוח (ד"ה ויהי) שנתקיים ביוסף מה שנאמר (תהילים ל י) בְּעֶרְבַּ לַיִן בְּכִי וְלִבְקֹר רִנָּה, כי בלילה חלם פרעה, ותיכף בבוקר שלמחרתו יצא יוסף מבית האסורים. ומוסיף דברים נפלאים בזה"ל: "שמאהבת השי"ת לישראל, שולח צעקה נוראה קודם הישועה, שיהיה הלב צמא לישועה, כי יוסף הצדיק, כל י"ב שנה היה ישן בלילה אך בלילה הזה בכה מאד כל הלילה, ונזכר אז שהיה מפונק בתענוגים כל הי"ב שנה שהיה אצל אביו, ועתה בכבל רגלו ברזל באה נפשו, והתפלל ובכה עד מתי אסבול כל הצער הזה, שבמכוון שולח השי"ת צעקה קודם הישועה וכו", עי"ש.

וכן איתא מהרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (בספרו פרי צדיק בפרשתו ה, ועי"ש עוד) שיוסף הצדיק התבונן בלילה האחרון לשיבתו בבית האסורים, והחליט בנפשו שמעשיו גרמו לו (לפום דרגא דיליה) להיות אסור בבית האסורים, ונתעצב אל לבו מאד וכמעט אמר נואש, אך מיד התגבר בה' אלוקיו בתקווה טובה, ועי"ז זכה למחרת לצאת מבית האסורים ולעלות על כס המשנה למלך.

ויסוד גדול נאמר כאן, כי כאשר קרב קץ הישועה והקב"ה חפץ לגאול את האדם, הרי הוא מביא אותו לידי מצוקה עד שהוא במצב שכשל כח הסבל, כדי שישמיע את קולו בזעקה ובתחינה, ומיד לאחר הצעקה יחלצו ויושעו מן הצרה.

וכך כתב בספה"ק צרור חמור (נח ד"ה ותשב) לענין נס חנוכה, כאשר מבאר את הפרק 'מזמור שיר חנוכת הבית' שהוא נאמר לענין חנוכת ביהמ"ק שעל ידי החשמונאים, וכתב בא"ד וז"ל: "כי רגע באפו חיים בְּרָצוֹנוֹ (תהלים ל, ו), בכאן רמז איך הגיעו לדכדוכה של נפש ולא נשארו אלא חשמונאי ובניו, אבל הוא נתן להם חיים בְּרָצוֹנוֹ וכו' בְּעֶרְבַּ לַיִן בְּכִי וכו', שהיו בצרה ובחושך גדול, וזהו 'בערב ילין בכי ולבקר רינה', כי פתע פתאום היתה תשועתם של חשמונאים."

והדברים האלו הם כדברי הספורני בפרשתו (מא, יד) שכי' וז"ל: "וַיִּרְצֵהוּ מִן הַבּוֹר, כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע, כאמרו כי קְרוּבָה יְשׁוּעָתִי לְבוֹא (ישעיהו נו, א), וכך היה ענין מצרים כאמרו כי גָּרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם (שמות יב, לו) כאמרם ז"ל (גירסת הרמב"ם בגמ' פסחים קטז): שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ, וכן אמר לעשות לעתיד, כאמרו וּפְתָאֵם יָבֹאוּ אֶל הַיְכָלוֹ הָאֵדוֹן, (מלאכי ג, א), עכ"ל."

ומעתה, עם ה' חזקו ונתחזקה, אל תתיאשו ואל יפול לבבכם כשבאים מים עד נפש, לומר עזבני ה' וה' שכחני, כי אדרבה הקב"ה קרוב

נולדה הישועה, ובלי הצרה לא היתה אפשרית קריאת שם ה', ולא היה זוכה לאותו עזר אלוקי."

"נמצא לפיז", שענין הישועה אינו משום שצריך להושיעו מצרה, והסיבה היא הצרה שבשבילה נצרכת הישועה, אלא להיפך, שכל ענין הצרה הוא בכדי שתוכל להיות כאן ישועה, והכל הולך בזה ע"ד סיבה ומסובב, סיבת כל הצרות הוא כדי שיהיה הויצעקו, ויחול כאן שם ה'."

"והנה חנוכה שנתקן בשביל הנס והתשועה קבעוהו בהלל והודאה, וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול, כי ענין ההלל הוא להתבונן ולהכיר יסוד זה, שבין הצרה והישועה אין חילוק כלל, ושניהם ענין אחד הם, ואפשר לנו רק לכנות הצרה בשם זרע והישועה היא גידולה," עכ"ל.

נראה להשוות הנ"ל לדברי המדרש (שהש"ר ב"ה), שאמרו וַיְהִי בַיָּמִים

הַרְבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וְגו' (שמות ב, כג), מִיַּד וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם (שם כד), שִׁמַּע הַקֶּבֶ"ה לְתַפְלַתָּהּ וְהוֹצִיאָן בִּיד חֲזָקָה וּבְזָרוּעַ נְטוּיָה, וְהִי הַקֶּבֶ"ה מֵתְאוּהָ לְשִׁמּוֹעַ קוֹלָן וְלֹא הָיוּ רוֹצִין, מֵהָ עֲשֵׂה הַקֶּבֶ"ה חֲזִיק לְבוֹ שֶׁל פְּרַעֲהוּ וְרָדְף אַחֲרֵיהֶם, הַה"ד וַיִּחְזַק ה' אֶת לֵב פְּרַעֲהוּ מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף וְגו' (שם ו, יד), וַיִּצְעַקוּ לִפְנֵיו, שֵׁנָא' וַיִּשְׂאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד, וַיִּצְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' כְּאוֹתָהּ צַעֲקָה שִׁעֲשִׂיתִי לָכֵם כֵּן לֹא שִׁמַּעְתִּי אֶת קוֹלְכֶם, עַל אוֹתָהּ שֶׁעָה אִמְרוּ יוֹנְתִי בְּחֲגִי הַסֶּלַע וְגו' הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלְךָ (שיר השירים ב, יד), אֶת הַקּוֹל אֵין כְּתִיב כֵּאֵן, אֵלֹא קוֹלְךָ שִׁכְבַר שִׁמַּעְתִּי בְּמִצְרַיִם, וְכִשְׁעַקּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקֶּבֶ"ה מִיַּד וַיִּוָּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא (שמות ו, י), ע"כ.

רואים מדברי המדרש שענין התפילה אינו משום איזו צרה, שכאשר אנו סובלים ומצפים לתשועת ה' מתפללים אנו על כך, שאם היה כן, אם ענין התפילות הוא רק בכדי להיפטור מן הצרות, יותר נוח היה לאדם שלא לסבול ולא להתפלל. אלא מתוך דברי המדרש רואים שכל הצרות והיסורים שסבלו בני"ה היו רק בכדי שיתפללו לה' שישמע את קולם ויושיעם.

« הצרה היא חלק מהישועה!!

ומוסיף הגאון רבי ירוחם הלוי לייבוביץ זצ"ל (משגיח ישיבת מיר, בספרו דעת חכמה ומוסר ח"א סי' ד), ועולה שלב נוסף, וכותב: "וכשנרד היטב לעומקן של דברים נראה שלא לבד שכל ענין הצרה אינו אלא כדי שעל ידי זה תוכל הישועה לבוא. אלא שעצם הצרה הוא כבר גם כן ישועה, שמהלך הצרה הוא מהלך צמיחת הישועה."

"מהלך הדברים הוא כדרך הגידולין. כמו שבגידולין צריך מתחילה לזרע והזרע עולה וצומח, התכלית שהוא הפרי אינו יכול לבוא רק על דרך זה, ע"י זריעה וצמיחה, כמו כן צריך להבין ענין צרה וישועה, שהצרה הוא מהלך צמיחת הישועה."

"וענין של כל הצרות, של שעבוד מצרים וקריעת ים סוף, היה מהלך צמיחת הישועות, שמתוך כל אלו הצרות נולדו הישועות. וכשנעמיק בדברים אלה לא נוכל להבחין אם לכנות לצרה בשם צרה או ישועה, כיון שמהצרה עצמה יצאה הישועה. וזהו שאמרו ממכה עצמה מתקן רטיה, היינו מתוך המכה עצמה, מתוך הצרות עצמן, יצאה הרפואה."

"ולציור: כשרואים מכה מתרפאת, ומתוך המכה עצמה נמתח העור הבריא והחדש, אז אין אנו יכולים להבחין בשום אופן אם כל אלו היסורים והכאב שסבל הם יסורי מחלתו, או שהוא מחמת הרפואה,

שהעור והבשר שהבריא הם שגרמו לו כאב זה, ונמצא שהכאב היה מתוך הבראת המכה. וכן הוא ממש בענין צרה וישועה. אין אנו יכולים להבחין אם הצער והיסורים שסובל עלינו לכנותם בשם צרה או ישועה," עד כאן לשונו.

בספר שיחות מוסר כותב הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, וז"ל: "ויש לומר עוד, דהנה צריכים אנחנו להיות למדין, עד כמה מחושב ומדוקדק כל צער הבא על האדם, ואף התחושה הקלה ביותר של כאב אינה באה במקרה ח"ו, וכל נימא ונימא של יסורים מצטרפת לחשבון מתוכנו, כי תכלית היסורים היא ללמד את האדם לקח ולא לפונוי, להבין במה שגה ואי זה מקום טעותו, ועי"ז ישוב ורפא לו, ולכן נתקנו העונשין מידה כנגד מידה."

"וחביבותן של היסורים היא לא רק שעל ידם האדם שב ומתקן את דרכיו, אלא שעל ידם נראה כי חפץ הקב"ה בו, ועל כן הוא מוכיחו, כי אדם שאין יסורין באין עליו כלל, אוי לו ואוי לנפשו, וכמש"כ בגמ' (ערכין יז): 'תנא דבי ר' ישמעאל, כל שעברו עליו מ' יום בלא יסורין, קיבל עולמו בחייו'. ויש לפרש, שכשארין לו יסורין היינו שאין דורשין ממנו לתקן את דרכיו, כי כבר איבד את עולמו הנצחי רח"ל," עכ"ל.

« הנסיון הגדול בעת ההתעסקות בעניני רפואה!!

אי' בגמ' ע"ז (נה). "יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם, משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני וכו', והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב וְחָלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים (דברים כה, נט) רעים בשליחותן, ונאמנים בשבועתן". וצריך ביאור, למה כתוב זה בתוכחה, איזה קללה היא מה שיסורים הם נאמנים בשבועתן.

ומבאר החתם סופר (שם) בזה"ל: "דהנה היצה"ר מביא אדם לחטוא, ועי"ז שולח הקב"ה עליו יסורין לזמן מוגבל כדיני הצדק, והנה אם אדם יתבונן שאותן יסורין אינם באים עליו במקרה, רק מעשיו הרעים גרמו, וישוב ממעשיו הרעים ויבכה ויתפלל לאלקים, אז יוכל להיות שירחם ה' עליו וירפאני מהרה, או שלא יסורו עד זמן הקצוב להם, ואז ילכו מעצמם כאשר באו מבלי עסק לרפואה."

"אבל היצה"ר המשתוקק תמיד להכשיל את האדם, איננו נוח לו זה שיהיה מוצק בדעת האדם שהיסורין איננו באים במקרה וגם הרפואות אינם מקריים, דא"כ לא יוכל אח"כ להביאו לידי חטא, לכן כל זמן שהאדם מיוסר ביסורין גדולים, הוא משיאו לך בני, ועשה רפואה זו או זו, לך לאותו מרחץ של עבודת אלילים ותראה שתתרפא."

"והוא היה המחטיאו וגרם לו היסורין, והנה אותו המלאך וכת דילי המה יודעים מאחורי הפרגוד שלמעלה לכמה זמן הוקבעו היסורין, ובאותו הזמן שיודע שילכו, עושה בכל כוחו להשיאו לילך לאותו מרחץ ויתרפא, והוא עושה כך ונרפא, ומכח זה הוא פועל על האדם להאמין שהיסורין והרפואה הכל במקרה, ועי"ז עדיין הוא ניצד במצודת היצה"ר."

"ולכן כתיב כאן בענין הקללות וחלים רעים ונאמנים, שגם זה הוא מעין הקללה, שאפילו לאחר שסבל כל היסורין, איננו נרפא מהשאת היצה"ר, שע"ז שיודע היצה"ר לכמה זמן יסוריו משיאו אח"כ להתרפאות במרחץ ע"ז כדי שיאמין שאותו מרחץ מרפא והיסורין נאמנים בשליחותם והולכין אך שעשה זה שלא כהוגן, ועי"ז האדם טועה ומאמין במקרי העולם," עכ"ד הנלהבים כלהבת אש.

"... שענין הישועה אינו משום שצריך להושיעו מצרה, והסיבה היא הצרה שבשבילה נצרכת הישועה, אלא להיפך, שכל ענין הצרה הוא בכדי שתוכל להיות כאן ישועה, והכל הולך בזה ע"ד סיבה ומסובב, סיבת כל הצרות הוא כדי שיהיה הויצעקו, ויחול כאן שם ה'..."